

KUOPIO

Näköala Puijolta.

KUOPIO

Savon maakunnan suurimpaan asutuskeskukseen ja Pohjois-Savon aineelliseen ja henkiseen pääpaikkaan joutuu matkustaja saapuessaan Kuopion kaupunkiin. Tämä 25 tuh. asukkaan kaupunki sijaitsee kauniilla kohdalla saaririkkaan Kallaveden rannalla, josta sillä on laajat ja moneen suuntaan ulottuvat vesiliikenneväylät kesän aikana. Maaliikenne sen sijaan on hankalampi, sillä vesistöjen saartamaan niemimaahan tuo etelästä vain rautatie ja yksi maantie. Pohjoiseen kulki aiemmin vain rautatie, mutta v:sta 1932 avautui liikenteelle komea ja uudenaikainen Kallantie, joka kulkee Kallaveden yli rautatien vieritse mahtavien kaarisiltojen kautta ja on semmoisenaan Suomen maanteitten nähtävyys. Ihanat automatkat ovat nyt mahdollisia pohjoiseenkin.

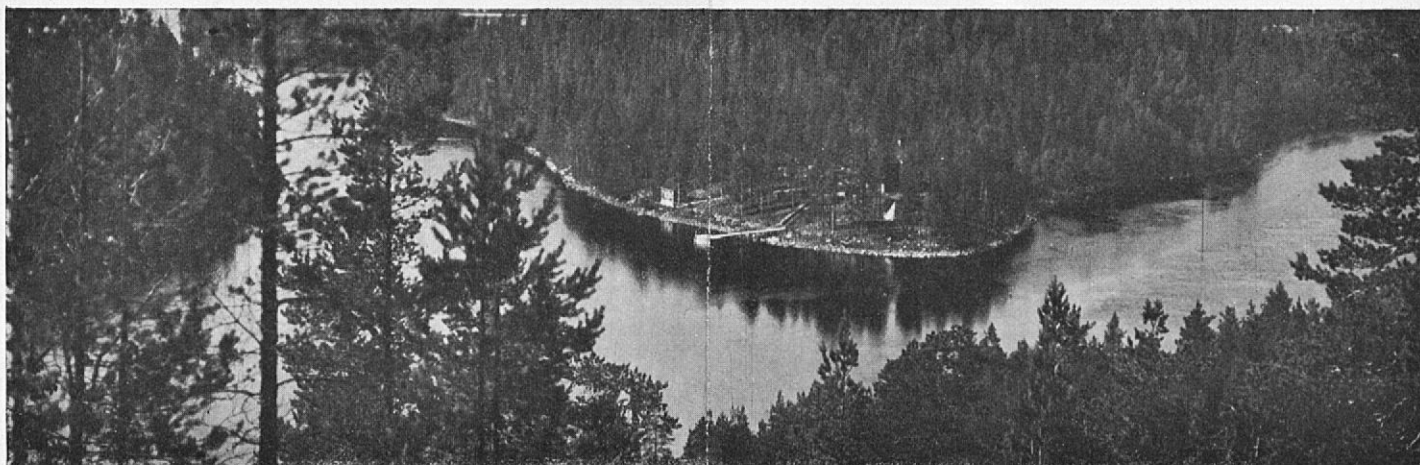
Kuopio vaikutti vielä tämän sataluvun alussa idylliseltä sisämaankaupungilta mataline puutaloineen ja alkuperäisine katuihin, joiden joukossa kapeat ruohoiset »rännikadut» vieläkin ovat ainutlaatuiset. Mutta nykyisin kaupunki on jo toisen näköinen: se on nopeasti suurentunut, se on saanut laajat esikaupungit, siihen on ilmestynyt kivitalo toisensa jälkeen, joitten joukossa on sekä julkisia rakennuksia että monikerroksisia liike- ja asuntotaloja. Näin on Kuopio sisämaan suurimpia kaupunkeja, jonka teollisuuslaitokset, etenkin myllyt sekä rullatehdas, ovat maan suurimpia, jonka kauppa laajaan ympäristöön on huomattava ja jossa monet koulut nuorisoparvineen erikoisesti vilkastuttavat elämää talvisaikana.

Kuopion historia on nuori. Kaupunki on perustettu Ruotsin vallan loppuajalla v. 1782. Asutuksen keskustana ja kirkkopitäjänä se kyllä on paljon vanhempi ja mainitaan 1500-luvun keskivaiheilla. Kuuluisa Pietari Brahe suunnitteli Kuopionniemen kaupungiksi 1600-luvun puolivälissä, mutta se painui

pian takaisin pieneksi kirkonkyläksi. Jo ennen kaupungin perustamista tuli tämä seutu lääninhallintokeskukseksi v. 1775, ja uuden Savon läänin vaakunameriksi tuli musta kilpi, jossa on kultainen viritetty jousi, nuoli valmiina jäniteellä. Kuopion henkisessä elämässä on ollut loistoaikoja. Täällä asui ja vaikutti suomalaisen kansallistunnon herättäjä ja koko nykyisen suomalaisen sivistys- ja yhteiskuntaelämän alullepanija, mainio J. V. Snellman vv. 1843—1849. Tulliporttikadun ja Snellmaninkadun varrella on niissä kahdessa talossa, joissa suurmies on asunut, seinällä muistokilvet. Täällä ovat eläneet ja toimineet kirjailijatar *Minna Canth* ja kirjailija *Juhani Aho*, Savon kansan ja Savon ihanan luonnon suurin kuvaaja, edellinen 1880—1897 ja jälkimmäinen 1880-luvun lopulla. Minna Canthin, voimakkaan yhteiskunnallisia parannuksia vaativan kirjailijattaren, muistolle ovat Suomen naiset pystyttäneet Kuopioon muistopatsaan v. 1937 (kuvanveistäjä Eemil Halonen). Suomen vapaussodan (1918) muiston säilyttää uudella hautausmaalla oleva sankarihauta muistopatsaineen. Tämä hautausmaa sijaitsee heti rautatien takana Puijolle menevän maantien vasemmalla puolella. Vuodesta 1939 alkaen on Kuopiossa piispanistuin.

Kaupungin vanhimmassa, eteläreunalla sijaitsevassa kaupunginosassa on jäljellä muutamia vaatimattomia taitekkaita puurakennuksia 1700-luvun lopulta, mutta huomattavin vanha rakennus on pääkadun reunassa ja ihanan puiston vieressä korkealla kummalla kohoava jyrkäväseinäinen ja puhdaspiirteinen *kirkko*, joka järjestyksessä seudun neljäntenä kirkkona on valmistunut v. 1815. Sen tornista avautuu kokonaisnäköala yli loivasti etelästä luoteeseen kohoavan varsinaisen kaupungin. Kauppatorin eteläreunassa sijaitsevan renessanssityylinen *lyseorakennuksen* keskiosa on lähinnä vanhin, valmistunut v. 1825. Näitä rakennuksia sivuaa kaupungin tärkein liikekatu *Kauppakatu*, jonka varrella on pankkien konttorit sekä kirkon alla *Snell-*

Heinäveden reitiltä.

manin puisto, jonka keskellä edellämainitun J. V. Snellmanin rintakuva (kuvanveistäjä Johannes Takanen). Torin pohjoisella laidalla sijaitseva *Kaupungintalo* ja rannalla etelässä *Lääninhallituksen* päärakennus edustavat koristeellista virastotyyliä 1880-luvulta. Jälkimmäisen edustalla on toinen kaupungin sisällä oleva pieni puisto, *Piispanpuisto*, joka on saanut nimensä siitä, että sen länsireunassa on ollut piispantalo. Uudemista rakennuksista herättävät mielenkiintoa *Teollisuuskoulu* ja *Tyttölyseo*, molemmat Maaherrankadun varrella, sekä *Valkeisen kansakoulu*, joka on läntisessä Niiralan esikaupungissa. Niiralan takana lännen puolella on Huuhanmäki (156 m korkea), missä on kaupungin vesitornin laelta suurenmoinen näköala itään yli kaupungin. Varsinaisessa kaupungissa sijaitsevista nähtävyyksistä on vielä mainittava kilometrin pituinen etelään pistävä kapea ja puistokas *Väinölänniemi*, luonnon merkillinen muodostuma, jossa on ihanat kävely- ja ajotiet, jonka kainalossa on vanha teatteritalo ja jonka kärkipuolella sijaitsee kesäravintola, *Peräniemi*. Siellä on paitsi uimalaitosta myös asemansa puolesta ihanteellinen urheilukenttä, jolla Kuopion poika, Suomen ensimmäinen suurjuoksija *Hannes Kolehmainen*kin on harjoitellut. Kuopion kesäisistä nähtävyyksistä tulee vielä muistaa itärannalla sijaitseva satama, jonka laivojen runsaus ja ihmisliikkeen vilkkaus tarjoaa oivallisen kuvan vesirikkaan maan oloista.

Museo, joka sijaitsee pääkatujen, Kauppakadun ja Maaherrankadun risteyksessä, on linnatyylinen kaksikerroksinen kaupungin omistama rakennus (valmistunut v. 1907). Sen seinien sisällä on alakerroksessa kaupungin suurehko kirjasto ja yläkerroksessa kahden eri museoseuran kokoelmat. Yläkerroksen pohjoisen sivun kolmessa huoneessa ovat Kuopion Isänmaallisen Seuran (perust. 1883) esihistorialliset, kansatieteelliset ja historialliset esineet sekä savupirtti. Muut yläkerroksen huoneet ovat varatut Kuopion Luonnonystävien Yhdistyksen (pe-

rust. 1897) biologisille ryhmille ynnä kasvi- ja eläintieteellisille sekä tavarapöydille, maantieteellisille ja mineraalikokoelmille, joista esim. kasvi- ja eläinkokoelmat ovat hyvin runsaat. Museo on auki joka päivä klo 11—13 ja sitäpaitsi sunnuntaisin klo 17—19; muina aikoina pääsee kokoelmiin vahtimestarin välityksellä. Sisäänpääsymaksu on 3 mk.

Hotellit:

HOTELLI ATLAS, Kauppatorin laidassa. Keskuslämpö, kylpyhuoneita, lämmin ja kylmä vesi sekä puhelin joka huoneeseen. Huoneita: yhden hengen 35—50 mk ja kahden hengen 60—90 mk. Täydellinen ravintola.

HOTELLI SEURAHUONE, Maaherrankatu 5. Paikkakunnan vanhin I luokan hotelli. Huoneiden hinnat: 25—65 mk. Täydellinen ravintola.

HOTELLI OSUUSRAVINTOLA, Minna Canthinkatu 16. Huoneiden hinnat: 25—50 mk. Täydellinen ravintola.

HOTELLI KUOPIO, Kauppakatu 39. Huoneita: yhden hengen 25—35 mk ja kahden hengen 40—70 mk. Täydellinen ravintola.

N. N. K. Y:n HOSPITSI, Myllykatu 4. Huoneita: yhden hengen 25—45 mk ja kahden hengen 50—70 mk. Keskuslämmitys, kylpyhuoneita, kylmä ja lämmin vesi joka huoneeseen. Ravintolassa kotiruokaa.

ASEMARAVINTOLA. Täydellinen ravintola. Aamiainen ja päivällinen 15 mk.

PUIJON MAJA. Puijon majalassa on viisi matkustajahuonetta. Tilauksesta saatavaan päivällisiä ja illallisia, myös seurueille. Kahvi- y.m. virvoketarjoilua pitkin päivää. Postitoimisto.

Posti- ja Lennätinkonttori: Kuninkaankatu 19.

Matkailijayhdistyksen neuvontatoimisto: Vuorikatu 23. Hoitaja rouva B. Mansnerus. Avoimna joka arkipäivä klo 8—14.

Puijon näkötorni.

KUOPION YMPÄRISTÖT.

Kuopion kaupungin luoteispuolella, n. 3 km:n päässä, kohoaa mahtava *Puijo* 232 m:n korkeuteen. Sen huipulla on majala matkustajahuoneineen, ravintoloinen ja postiasemineen. Ja vieressä on torni, jonka eri kerroksista ja ylimmältä laelta nähdään yksi Suomen suuremmoisimpia luonnonkuvatauluja: vesien kirkkaat, sokkeloiset vyöt, sadat saaret ja niemet sekä lähellä ja kaukana laaksoja ja korkeita kumpuja, metsää, metsää mittaamattomaan etäisyyteen. Kaakossa on silmien alla kaupunki ja länsiluoteessa hohtaa *Niuvanniemen* mielisairaalan suuri rakennusryhmä — viehkeässä luonnossa ja sirossa ympäristössä suurin inhimillinen onnettomuus. Niuvanniemen luona kohoaa jyrkkärintainen *Taivaanpankko* (175 m). Puijon suuremmoisuus on kuulu ympäri Suomen ja sen matkailuvetovoima on kestänyt jo 80 vuotta. Talvesta muistuttaa sen tornin äärellä oleva suksimäki, sillä Puijo on talvi-urheilun, mäenlaskun, murtomaahiihdon ja kelkkailun eldorado. Alhaalle palatessa maksaisi vaivan ajaa moottorilla *Kallaveden* saaristoon, jossa esim. *Hietasalo* on mieluisa olopaikka hietikkorantoinen, tai kiertää komea *Kuopionniemi*, jonka vaihtelevia rantoja, *Puijonsarvea*, reunustavat huvilat. Kaupungista etelään on noin viiden kilometrin päässä komea *Jynkänlahti* ja idän puolella leveä *Toivalansalmi*, jotka seudut ovat kuuluja suomalaisten sitkeästä isänmaansa puolustuksesta venäläisten hyökätessä Pohjois-Savoon keväällä ja kesällä 1808. Ennen mainitun Kallantien varteen on pystytetty 1933 Toivalan taistelujen muistomerkki, n. 11 km:n päässä kaupungista. Kauempana etelässä on *Pitkänlahden* aseman luona suuri teollisuuslaitos ja siitä etelään johtavan maantien äärellä soma *Koivumäen* kansanopisto sekä Hiltulanlahdesta kohoava muhkea *Vanunvuori* (197 m).

Leppävirran reitiltä.

Kuopiosta etelään Savonlinnaan vie kaksi eri reittiä. Vanhempi, kanavoitu jo 1839, kulkee Leppävirran kautta ja nuorempi, kanavoitu vasta 1905, vie Heinäveden pitäjän läpi. Heinäveden kapeita väyliä kulkevat »Heinävesi»-laivat ja kapteeneilta saavat matkustajat painetun kuvauksen tämän matkan merkillisyyksistä. Siellä ovat tarjolla *Palokin* y.m. koskien lohestamishauskuudet. Samanlaisen yksityiskohtaisen kuvauksen saavat samoin »Leppävirta»-laivoista ne, jotka valitsevat n.s. *Leppävirran* reitin, jonka varrella ovat *Varkauden* suuret tehdaslaitokset. Vielä on mainittava »Karjalankosken» vaihteleva reitti, jonka päätepisteestä päästään kapearaiteista rautatietä *Juankosken* kohta 200 vuotta vanhalle tehdaspaikalle ja siitä *Pisan* komealle näköalavuorelle. Tämä Savon ja Karjalan mahtava rajavuori ja valtakuntien muinoinen rajapyykki nostaa ylimmän huippunsa 270 m:n korkeuteen, ylittäen siis paljonkin kuulun Puijon. Pisan (pyhän) ylpeältä kukkulalta avautuu vapaa näköala kaikkiin suuntiin: metsät ovat alhaalla ja kaukana kuin vihertävä meri, koska ammoin kaskiksi raadetut ikimetsät nyt kasvavat kauttaaltaan lehtipuita.

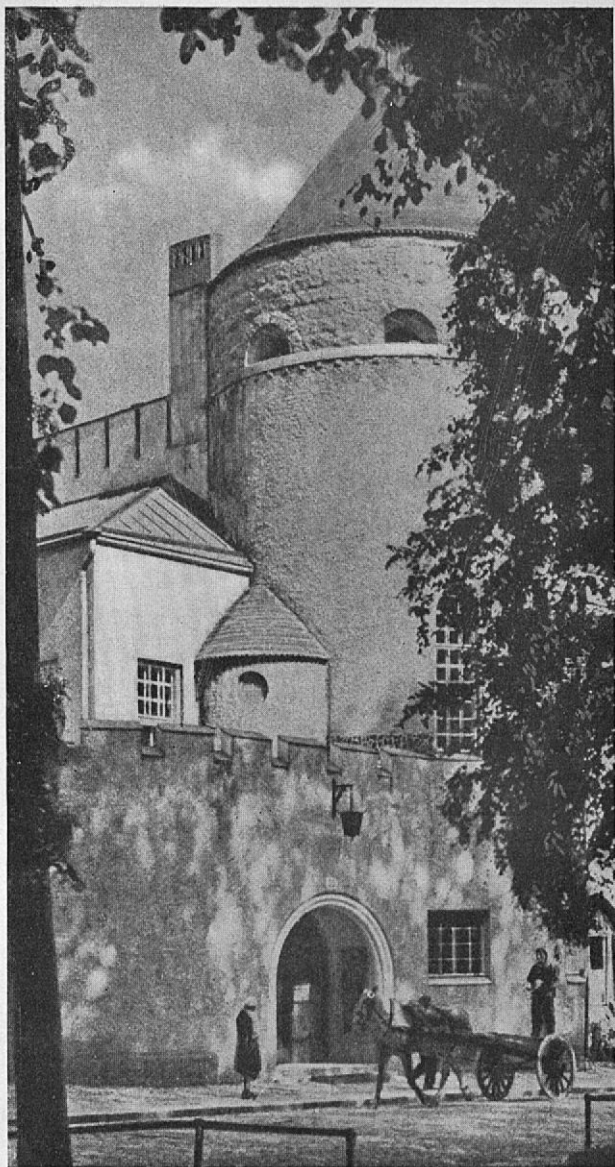

Matkustajalaivojen kulkuvuorot Kuopion-Savonlinnan välillä:

s/s »Leppävirta I» ja s/s »Heinävesi I» lähtevät Kuopiosta ja Savonlinnasta joka päivä klo 10.30 ja saapuvat samana iltana klo 22.00 päätesatamaan.

s/s »Leppävirta II» ja s/s »Heinävesi II» lähtevät Kuopiosta ja Savonlinnasta joka päivä klo 13.30 ja saapuvat päätesatamaan seuraavana päivänä klo 8.00.

Kuopion museo.

Julkaissut
SUOMEN MATKAILIJAYHDISTYKSEN KUOPION OSASTO